

ΕΝΙΑΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Γ' ΓΕΛ ΣΧ.ΕΤΟΥΣ 2019-2020

Δρ. Ζανέκα Στεργιανή

Συντονίστρια Ε. Ε. (ΠΕ02) ΠΕ.Κ.Ε.Σ Κρήτης

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ: ΔΙΔΑΚΤΕΑ-ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ

- ☐ Η εξέταση των μαθητών και μαθητριών είναι **ενιαία για τη Νεοελληνική Γλώσσα και τη Λογοτεχνία**, και γίνεται σε αδίδακτα κείμενα, λογοτεχνικά και μη λογοτεχνικά.
- ☐ Ως **εξεταστέα ύλη ορίζονται δραστηριότητες** με τις οποίες υπηρετείται και ελέγχεται η επίτευξη των σκοπών και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων της διδασκαλίας του μαθήματος **με βάση το Πρόγραμμα Σπουδών και το Εκπαιδευτικό υλικό**.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- Πρόταση οργάνωσης του βωρου από ΙΕΠ: 2 ώρες Γλώσσα, 2 ώρες Λογοτεχνία και 2 ώρες αναστοχαστικές πρακτικές (πώς διαβάζουν, κατανοούν, γράφουν, οι μαθητές/τριες). Η πρόταση δεν είναι δεσμευτική.
- Βασικός άξονας για τη διδασκαλία είναι το νέο ΠΣ και όχι κάποιο συγκεκριμένο σχολικό εγχειρίδιο.
- **Οι θεματικοί άξονες του Φακέλου του μαθητή είναι δεσμευτικοί. Όμως:**
 - Οι διδάσκοντες/-ουσες μπορούν να διαμορφώνουν το δικό τους υλικό σε θεματικές ενότητες που συγκροτούν οι ίδιοι.
 - Επιδιώκουμε οι μαθητές μας να αναπτύσσουν κριτικό προβληματισμό.
 - Δεν διδάσκουμε τυποποιημένες γνώσεις σχετικά με τα διδασκόμενα θέματα.
 - Δεν απαιτούμε την μηχανιστική αναπαραγωγή συγκεκριμένων απόψεων/στερεοτύπων ή προκατασκευασμένων ερμηνειών.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: Θεματολογία φακέλου μαθητή ΔΙΚΤΥΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΤΡΕΙΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

ΔΙΚΤΥΟ 1ο «Όταν θέλεις να φύγεις...»

ΔΙΚΤΥΟ 2ο «Ανατομία ενός εγκλήματος»

ΔΙΚΤΥΟ 3ο «Βίοι ελάσσονες»

- Τα κείμενα που επιλέχθηκαν και συγκρότησαν το κάθε δίκτυο είναι κείμενα ανοιχτά, που θέτουν περισσότερο ερωτήματα παρά δίνουν απαντήσεις. Κάθε Φάκελος περιέχει κείμενα που «συνομιλούν» μεταξύ τους, χωρίς αυτά να ανήκουν απαραίτητα στην ίδια εποχή, σχολή ή εθνική λογοτεχνία. Τα νήματα που τα συνδέουν είναι ποικίλα και οι σχέσεις μεταξύ τους θα φανερωθούν με τη δική σας συμβολή στο μάθημα, με όσα θα φέρει στο φως ο διάλογος που θα αναπτυχθεί στην τάξη σας.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- **A.** Κατανόηση κειμένων (απόκτηση δηλαδή αναγνωστικών δεξιοτήτων)
- **B.** Ερμηνεία κειμένων (παραγωγή ερμηνευτικού λόγου)
- **Γ.** Μετασχηματισμός ή/και παραγωγή κειμένων (από την παραγωγή ερμηνευτικού στην παραγωγή δημιουργικού λόγου)
- **Δ.** Αναστοχασμός σε σχέση με τις ακολουθούμενες στρατηγικές ανάγνωσης / κατανόησης στο πλαίσιο του ερμηνευτικού διαλόγου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (σελ. 15-17)

<http://iep.edu.gr/el/deltia-typou-genika/programmata-spoudon-g-lykeiou-protasi-iep>

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΦΑΚΕΛΟΥ ΜΑΘΗΤΗ «ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ» (ΓΛΩΣΣΑ)

1. Επικοινωνία
2. Σχέσεις Αλληλεπίδρασης
3. Σχέσεις αλληλεπίδρασης στον χώρο της εκπαίδευσης
4. Έμφυλες ταυτότητες και στερεότυπα.
5. Αναπαραστάσεις του διαφορετικού Άλλου
6. Αναπαραστάσεις της Ημετερότητας
7. Ο Ξένος
8. Ο Άλλος ως εχθρός
9. Αναπαραστάσεις της Τεχνολογίας
10. Εμείς και το Φυσικό Περιβάλλον: Φόβοι και προσδοκίες

ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

A. Διαδικασίες κατανόησης του νοήματος, της οργάνωσης και της μορφής των κειμένων

A1. Εντοπισμός και αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών των κειμένων

A2. Ερμηνεία και μετασχηματισμοί των κειμένων

A3. Κριτικός στοχασμός / αξιολόγηση των κειμένων / σύγκριση κειμένων

A4. Αναστοχασμός σχετικά με ακολουθούμενες στρατηγικές κατανόησης κειμένων

B. Διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου: Μετασχηματισμοί κειμένων

B1. Σχεδιασμός και οργάνωση των κειμένων

B2. Σύνθεση κειμένων (συγγραφική φάση)

B3. Αναθεώρηση – Δημοσίευση των κειμένων

B4. Αναστοχασμός σχετικά με τις ακολουθούμενες στρατηγικές παραγωγής λόγου / μετασχηματισμού των κειμένων

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΒΛ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (σελ. 3-7)

<http://iep.edu.gr/el/deltia-typou-genika/programmata-spoudon-g-lykeiou-protasi-iep>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

□ Δίνονται στις μαθήτριες και τους μαθητές **δύο ή τρία μη διδαγμένα κείμενα, συνολικής έκτασης έως τρεις σελίδες, ένα εκ των οποίων είναι λογοτεχνικό**, σε ολοκληρωμένη ή αποσπασματική μορφή, (ποίημα, διήγημα, μυθιστόρημα ή θεατρικό έργο)• τα υπόλοιπα κείμενα μπορεί να είναι σε ολοκληρωμένη, ελαφρώς διασκευασμένη ή αποσπασματική μορφή: δημοσιογραφικά άρθρα, συνεντεύξεις, κριτικές, δοκίμια, επιστημονικά κείμενα, αφίσες με λεζάντα, πληροφοριακά κείμενα με εικόνες, σκίτσα, πίνακες ή διαγράμματα κ.ά.), διαφορετικά μεταξύ τους ως προς το κειμενικό είδος, ώστε να αποτιμάται **η αναγνωστική ικανότητα των μαθητών και μαθητριών σε ποικιλία κειμενικών ειδών**. Τα κείμενα μπορούν να συνοδεύονται από σύντομο εισαγωγικό σημείωμα χωρίς ερμηνευτικά σχόλια.

□ Για τα κείμενα αυτά τίθενται τέσσερα συνολικά θέματα μέσω των οποίων αποτιμάται η ικανότητα των μαθητών/τριών **να κατανοούν το περιεχόμενο των κειμένων, να ερμηνεύουν και να αξιολογούν στάσεις, αξίες, ιδέες κ.ά. βασιζόμενοι/ες σε στοιχεία των κειμένων, καθώς επίσης να παράγουν ερμηνευτικό και κριτικό λόγο.**

□ Τα θέματα προτείνεται να είναι **διαβαθμισμένης δυσκολίας** και να τίθενται περιορισμοί στην έκταση των απαντήσεων (όπου χρειάζεται). Το νοηματικό περιεχόμενο των μη λογοτεχνικών κειμένων πρέπει να είναι συναφές με κάποιον ή κάποιους από τους **θεματικούς άξονες που προσδιορίζονται στο Πρόγραμμα Σπουδών** για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Τα κείμενα συνοδεύονται από τα εξής θέματα:

ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ: ΠΕΡΙΛΗΨΗ (50-100 λέξεις)

Α. Το πρώτο θέμα σχετίζεται με **τα μη λογοτεχνικά κείμενα** και αφορά στη **συνοπτική νοηματική απόδοση** από τους μαθητές και τις μαθήτριες **μέρους ενός κειμένου** ή τη συνοπτική απόδοση **των απόψεων** που διατυπώνονται σε ένα κείμενο **για κάποιο ζήτημα**.

Το πρώτο θέμα βαθμολογείται με 15 μονάδες

Α΄ΘΕΜΑ: 1. ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

□ Πρόκειται για μια άσκηση που συνδυάζει δεξιότητες κατανόησης, κρίσης και πύκνωσης. Ο μαθητής καλείται να αποδώσει περιληπτικά **ένα μέρος του κειμένου**, όχι όμως μιας δοσμένης έκτασης (π.χ. των δυο πρώτων παραγράφων), αλλά σε σχέση με τις απόψεις που εκφράζει ο συγγραφέας πάνω σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα. Οι απόψεις αυτές, μπορεί να βρίσκονται σε κάποιες συγκεκριμένες παραγράφους (συνήθως) ή να είναι διάσπαρτες στο κείμενο σε περισσότερες παραγράφους.

Α΄ ΘΕΜΑ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

- Να αποδώσετε περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει ο συγγραφέας για τις αιτίες που εμποδίζουν τους ανθρώπους «να ελευθερωθούν από το κακό πεπρωμένο του πολέμου», όπως ο ίδιος αναφέρει.
- Πώς συνδέεται ο τίτλος με το περιεχόμενο του άρθρου; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων, παρουσιάζοντας περιληπτικά τις ιδέες του κειμένου που δικαιολογούν τον συγκεκριμένο τίτλο.
- Ο συγγραφέας θέτει στην αρχή του κειμένου τρία ερωτήματα για τη σχέση του νέου σήμερα με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Να αποδώσετε περιληπτικά σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων την απάντηση που δίνει στο τρίτο ερώτημα.
- Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60-70 περίπου λέξεις το πρόβλημα που επισημαίνει ο συγγραφέας στην αρχή του κειμένου και τις λύσεις που προτείνει για την αντιμετώπισή του στην τελευταία παράγραφο.

Α΄ΘΕΜΑ: 2. ΑΠΛΗ ΠΥΚΝΩΣΗ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- ☐ Ο μαθητής καλείται, αξιοποιώντας τις τεχνικές πύκνωσης (γενίκευση, σύνθεση, επιλογή κ.λπ.), να αποδώσει περιληπτικά ένα ορισμένο τμήμα του κειμένου.
- Π.χ. Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60-70 περίπου λέξεις το περιεχόμενο της δεύτερης και τρίτης παραγράφου του κειμένου Ι.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΘΕΜΑ

- Το δεύτερο θέμα σχετίζεται με τα μη λογοτεχνικά κείμενα και αναλύεται σε τρία ερωτήματα, διαφορετικά μεταξύ τους, με δυνατότητα κάποιου/κάποια από αυτά να είναι κλειστού τύπου και με ενδεχόμενη αιτιολόγηση της απάντησης. Ένα από αυτά μπορεί να διαιρείται σε δύο υποερωτήματα.
- Το δεύτερο θέμα βαθμολογείται με **40 μονάδες**, που επιμερίζονται σε κάθε ερώτημα ανάλογα με τη βαρύτητα τους (**15+15+10**). Τα υποερωτήματα, επίσης, βαθμολογούνται ανάλογα με τη βαρύτητά τους.

Τα ερωτήματα του Β' θέματος σχετίζονται με:

- α) την αξιοποίηση του πλαισίου των κειμένων (κοινωνικού, ιστορικού, πολιτιστικού, του χώρου και του χρόνου) με σκοπό την κατανόηση των λόγων και των ενεργειών των υποκειμένων (ατομικών και συλλογικών) που αναφέρονται στα κείμενα, και των σχέσεων μεταξύ τους,
- β) τον εντοπισμό και την ερμηνευτική προσέγγιση σκοπών, στάσεων, βασικών θέσεων και προθέσεων του συντάκτη / συντακτών των κειμένων, καθώς και την τεκμηρίωση της βασικής ιδέας του κειμένου,
- γ) την αξιολόγηση της συνάφειας ιδεών, επιχειρημάτων, τίτλων, υπότιτλων, εικόνων κ.ά. με μια θέση, άποψη ή ζήτημα που θέτει το κείμενο και της αποδεικτικής τους αξίας,

δ) τον εντοπισμό και τη συσχέτιση συγκεκριμένων κειμενικών δεικτών που οργανώνουν το κείμενο ως σημασιοδοτημένη κατασκευή -δηλαδή, οι μαθητές/τριες να εντοπίζουν μέσα στο κείμενο δείκτες (π.χ. λεξιλόγιο, ρηματικά πρόσωπα, στίξη, εκφραστικά μέσα, τρόπους σύνταξης, κ.ά.) και να αναγνωρίζουν τη λειτουργία τους στο κείμενο,

ε) την αναγνώριση και την ερμηνευτική προσέγγιση του τρόπου σύνδεσης και οργάνωσης ιδεών, προτάσεων, παραγράφων ή διαφόρων σημειωτικών τρόπων σε ένα κείμενο, αφού λάβουν οι μαθητές και οι μαθήτριες υπόψη το επικοινωνιακό πλαίσιο και τα κοινωνικά συμφραζόμενα,

στ) τη σύγκριση των μη λογοτεχνικών κειμένων ως προς τις θέσεις, τον τρόπο πραγμάτευσης του θέματος, την πειστικότητα, την αποτελεσματική μετάδοση του νοήματος κ.α.

Β' ΘΕΜΑ:

1. ΕΡΜΗΝΕΙΑ/ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Να παρουσιάσετε σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων τη βασική θέση του συγγραφέα / συντάκτη / αρθογράφου του Κειμένου I για τη σχέση των δύο εννοιών (Παιδεία-εκπαίδευση) και τις επιμέρους ιδέες με τις οποίες τη στηρίζει.
- Η Ε. Μαραγκουδάκη χαρακτηρίζει το περιεχόμενο των παιδικών βιβλίων αναχρονιστικό ως προς τα πρότυπα φύλου. Πώς τεκμηριώνει την άποψή της;
- Να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε τους ακόλουθους ισχυρισμούς που αναφέρονται στα Κείμενα I και II με αιτιολογημένη απάντηση: (Σ/Λ)

- Να σημειώσετε στην κόλλα σας τη σωστή απάντηση, ώστε να ολοκληρωθεί το νόημα στις παρακάτω ημιτελείς διαπιστώσεις τεκμηριώνοντας τις απαντήσεις σας με στοιχεία του Κειμένου II.
- Στην τελευταία παράγραφο («.....») του Κειμένου I ο συγγραφέας παρουσιάζει τη σημαντικότερη αρετή που πρέπει να διαθέτει ο επιστήμονας. Να την σχολιάσετε.
- Να καταγράψετε τις υποενότητες/υποθέματα του κυρίου μέρους και να δώσετε έναν τίτλο/πλαγιότιτλο σε καθεμία.

Β' ΘΕΜΑ

2. ΔΟΜΗ / ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

☐ Στις ερωτήσεις που αφορούν **τη δομή ή την επιχειρηματολογία** αποφεύγονται οι κλασικές εκφωνήσεις –χωρίς να αποκλείονται («να εντοπίσετε τη δομή, τον τρόπο ανάπτυξης, τους τρόπους και τα μέσα πειθούς κ.λπ.») και εισάγονται νέες μορφές διατύπωσης που συνδέουν τη δομή / επιχειρηματολογία με τη στόχευση του πομπού και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα, τα οργανωτικά και ρητορικά χαρακτηριστικά του κειμένου με το περιεχόμενο.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- α. Να εντοπίσετε ένα χωρίο του Κειμένου ΙΙ που περιέχει αντίθεση και ένα που περιέχει αναλογία. β. Πώς αυτοί οι τρόποι ανάπτυξης εξυπηρετούν τη στήριξη της βασικής θέσης του συγγραφέα; (**ή εναλλακτικά**: Να παρουσιάσετε αναλυτικά δύο τέτοιες περιπτώσεις, εξηγώντας τις επιτυχάνει μ' αυτή την εκφραστική επιλογή).

- Στη πρώτη παράγραφο του Κειμένου I ο συγγραφέας παραθέτει ορισμό. Να εντοπίσετε την οριστέα έννοια, το γένος και την ειδοποιό διαφορά και να εξηγήσετε τον ρόλο αυτού του ορισμού στην ανάπτυξη της συλλογιστικής/επιχειρηματολογίας του στο κείμενο.
- Ο συγγραφέας αναπτύσσει την δεύτερη παράγραφο του Κειμένου II με διαίρεση. Να εντοπίσετε το εννοιολογικό όλο (γένος), τα μέρη του (είδη) και κάποιο ουσιώδες γνώρισμά τους (διαιρετική βάση) και να εξηγήσετε τον ρόλο αυτής της διαίρεσης στην ανάπτυξη της συλλογιστικής/επιχειρηματολογίας του στο κείμενο.

- «.....». Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός του συγγραφέα στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου I; Πώς οι επιλογές του τρόπου ανάπτυξης της παραγράφου και των μέσων πειθούς συμβάλλουν στη στήριξη αυτής της βασικής θέσης;
- Να χωρίσετε την τρίτη παράγραφο του Κειμένου II σε δύο επιμέρους παραγράφους και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας, επισημαίνοντας τη σχέση νοηματικής συνοχής με την οποία συνδέονται οι δύο νέες παράγραφοι.
- «.....». Στο απόσπασμα από το Κείμενο I ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί ως μέσο πειθούς την περιγραφή. Με ποιον εκφραστικό τρόπο επιδιώκει να συγκινήσει τον δέκτη; Πώς λειτουργεί στη συγκεκριμένη περίπτωση η περιγραφή ως μέσο πειθούς;
- «.....». Ποιος είναι ο σκοπός του ομιλητή στο απόσπασμα του Κειμένου I όσον αφορά το ακροατήριό του και με ποια μέσα πειθούς προσπαθεί να τον εκπληρώσει;

Β΄ ΘΕΜΑ:3. ΓΛΩΣΣΑ / ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ/ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ-ΜΕΣΑ

 Οι ερωτήσεις που αφορούν την έκφραση επιβάλλουν **κριτική κατανόηση του κειμένου και αιτιολογημένη απάντηση**. [Σημείωση: Απουσιάζουν εντελώς οι ερωτήσεις συνωνύμων ή αντωνύμων από τους φακέλους υλικού και, όταν υπάρχουν, αποβλέπουν σε μετατροπές στον παραδειγματικό άξονα της γλώσσας σε μια-δυο περιόδους του λόγου και στην αλλαγή ύφους. Επίσης υπάρχουν μετατροπές στον συνταγματικό άξονα].

 Εστίαση των ερωτήσεων στη λειτουργία των γλωσσικών ή άλλων επιλογών σε συγκεκριμένο χωρίο του κειμένου. Έτσι, ο μαθητής καλείται:

- να εξηγήσει τη σκοπιμότητα μιας εκφραστικής επιλογής (πχ. ενός ρηματικού προσώπου) σε σχέση με τις ιδέες που διατυπώνονται στο συγκεκριμένο κείμενο / απόσπασμα,
- να μεταπλάσει το χωρίο με βάση άλλες εκφραστικές επιλογές, να διακρίνει τις αλλαγές που συντελούνται κ.λπ.
- να συγκρίνει δύο κείμενα ως προς το ύφος, τις γλωσσικές επιλογές, και την αιτιολόγησή τους με βάση τον σκοπό κάθε συγγραφέα.

Β΄ ΘΕΜΑ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΛΩΣΣΑΣ / ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ / ΕΚΦΡΑΣΗΣ

- Να ερμηνεύσετε τη χρήση των ερωτήσεων στην α΄ παράγραφο.
- Ποιο είναι το ρηματικό πρόσωπο που κυριαρχεί; Να ερμηνεύσετε την επιλογή του συγγραφέα, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε το κείμενο Ι.
- Εάν υποθέσουμε ότι με το Κείμενο Ι η συγγραφέας θέλει να αποδείξει την ορθότητα των σκέψεών της, να δείξετε με ποιες γλωσσικές επιλογές πετυχαίνει τον στόχο της.
- Εάν υποθέσουμε ότι με το Κείμενο ΙΙ η επιστολογράφος θέλει να συγκινήσει τον αποδέκτη της επιστολής, να δείξετε με ποιες γλωσσικές επιλογές πετυχαίνει τον στόχο της.

- Να ξαναγράψετε την πρώτη παράγραφο του Κειμένου II αρχίζοντας με τη φράση (από την ίδια περίοδο λόγου): «.....» κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές στον τρόπο σύνταξης της περιόδου.
- Καταγράψτε παραδείγματα λέξεων από το Κείμενο I που προέρχονται από: α) την κλασική γραμματεία, β) το Ευαγγέλιο, γ) λόγιο λεξιλόγιο που έχει ενσωματωθεί στη νεοελληνική, δ) ιδιωτισμούς της σύγχρονης δημοτικής και ε) ειδικό λεξιλόγιο (λαϊκό και επίσημο) που προέρχεται από συγκεκριμένους επαγγελματικούς και επιστημονικούς κλάδους.
- Να εξηγήσετε με πιο απλά λόγια το περιεχόμενο της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου II, όπως παρατίθεται παρακάτω, ώστε να γίνει κατανοητό από έναν φίλο σας που δεν το καταλαβαίνει: «...»
- «.....» (Κείμενο I): Να αντικαταστήσετε τις διαρθρωτικές λέξεις / φράσεις με άλλες ισοδύναμες, εντοπίζοντας και τη σχέση νοηματικής συνοχής που δηλώνουν.

- «...» «...» (Κείμενο II): α) για ποιο λόγο οι δύο λέξεις γράφονται με κεφαλαίο , αν και δεν είναι κύρια ονόματα; β) Με ποιον τρόπο /τρόπους επιτυγχάνεται η νοηματική συνοχή μεταξύ των παραγράφων του Κειμένου I;
- «.....» (Κείμενο II): Να μετατρέψετε την υποτακτική σύνταξη του παραπάνω αποσπάσματος σε παρατακτική (δευτερεύουσες προτάσεις σε κύριες). Τι αλλάζει ως προς το ύφος και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα σε σχέση με το αρχικό απόσπασμα;
- «.....» (Κείμενο I): Τι δηλώνει η χρήση του θαυμαστικού στον τίτλο; Αν απουσίαζε θα άλλαζε το επικοινωνιακό του αποτέλεσμα;
- Στο Κείμενο II ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί γ' πληθυντικό πρόσωπο παραθέτοντας τους κανόνες δημοσιογραφικής δεοντολογίας που λείπουν από την ειδησεογραφία της εποχής μας . Φανταστείτε ότι απευθύνεται σε συναδέλφους του δημοσιογράφους και μετατρέψτε το γ' πληθυντικό πρόσωπο σε α' πληθυντικό στο παρακάτω απόσπασμα: «.....».

- «.....» Να αναγνωρίσετε και να ορίσετε το σχήμα λόγου στον τίτλο αιτιολογώντας την απάντησή σας. Ποια είναι η σχέση του με το περιεχόμενο του κειμένου;
- Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου II χρησιμοποιείται ευθύς λόγος. Ποιον σκοπό εξυπηρετεί αυτή η επιλογή; Να μετατρέψετε σε πλάγιο λόγο τη φράση: «.....»
- Να εξηγήσετε σε τι – κατά την άποψή σας εξυπηρετεί- η χρήση του γ' προσώπου στο Κείμενο I , του α' ενικού και του α' πληθυντικού στο κείμενο II: «....» «....» «.....»
- Να εξηγήσετε τι εξυπηρετούν α) οι μεταφορές «...» και «...» του Κειμένου I β) η παρομοίωση «...» του Κειμένου II και γ) η επανάληψη «...» του Κειμένου II.
- Να εξηγήσετε στο Κείμενο II τη λειτουργία ως προς το επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα: της διπλής παύλας (...), των εισαγωγικών (...), του εντός παρενθέσεως ερωτηματικού (...) και της παρενθέσεως (...).

Β' ΘΕΜΑ: 4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Αν συγκρίνετε τα δυο Κείμενα (I και II), ποιες από τις προϋποθέσεις που παρουσιάζονται στο Κείμενο I για την εκδήλωση ρατσισμού, εντοπίζετε ότι υπάρχουν στο Κείμενο II; (80-100 λέξεις).
- Να συγκρίνετε τις απόψεις των δύο συγγραφέων (Κείμενο I και II) σχετικά με την κλιματική αλλαγή και να τις παρουσιάσετε σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων, την οποία θα αναπτύξετε με τη μέθοδο της σύγκρισης - αντίθεσης.
- Και στα δύο κείμενα προβάλλεται το όραμα μιας πιο δημοκρατικής κοινωνίας. Να συγκρίνετε τα δύο αυτά οράματα ως προς τις αξίες στις οποίες στηρίζονται.
- Να συγκρίνετε τα δύο Κείμενα (I και II) ως προς την πρόθεση των δημιουργών τους.
- Με ποιον τρόπο και μέσα πειθούς προσπαθεί η αρθρογράφος να μας πείσει στην 1η παράγραφο (Κείμενο I) και με ποιον η δοκιμιογράφος στην 1η παράγραφο (Κείμενο II); Να γίνει αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

ΤΡΙΤΟ ΘΕΜΑ

☐ Το τρίτο θέμα σχετίζεται με το **λογοτεχνικό κείμενο** και αφορά στην **παραγωγή ερμηνευτικού σχολίου**, με το οποίο επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες, αφενός να αναπτύσσουν κρίσιμα θέματα/ερωτήματα που πραγματεύεται το λογοτεχνικό κείμενο, **αξιοποιώντας συνδυαστικά κειμενικούς δείκτες ή και στοιχεία συγκειμένου**, αφετέρου να **τοποθετούνται/ανταποκρίνονται** στα θέματα/ερωτήματα αυτά, τεκμηριώνοντας τις προσωπικές τους θέσεις. Η προβλεπόμενη έκταση της απάντησης μπορεί να κυμαίνεται από 100 έως 200 λέξεις.

Το τρίτο θέμα βαθμολογείται με **15 μονάδες**.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

□ Είναι ένα γραπτό σχόλιο, περιορισμένης έκτασης, που περιλαμβάνει την **ανάπτυξη** αφενός του βασικού, για τους/τις μαθητές/τριες, **ερωτήματος/θέματος** του κειμένου και αφετέρου **της ανταπόκρισής τους** σε αυτό. Στο ερμηνευτικό σχόλιο, ο/η μαθητής/-τρια **δεν περιορίζεται στο «τι λέει το κείμενο» αλλά επεκτείνεται στο «τι σημαίνει για τον/την ίδιον/-α»**. Με τη συγγραφή του ερμηνευτικού σχολίου, διευκολύνεται η ανάδυση του <<εγώ>> και <<ελέγχεται>> σύνθετα ο βαθμός εκπλήρωσης του γενικού και των ειδικότερων σκοπών διδασκαλίας του μαθήματος.

ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

□ Είναι τα **μορφικά στοιχεία** του κειμένου, που συνιστούν το **εξωτερικό περίβλημα** αλλά και το **σκελετό** του. Περιλαμβάνουν το λογοτεχνικό γένος/είδος, τις γλωσσικές επιλογές, τους αφηγηματικούς τρόπους, τις αφηγηματικές τεχνικές, τη δομή, την πλοκή, τους χαρακτήρες κ.ά. Η **συνδυαστική ερμηνεία των κειμενικών δεικτών** μάς βοηθά να διερευνήσουμε **τις ανταποκρίσεις μας στο κείμενο** και να του αποδώσουμε νόημα.

ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΟ

□ Είναι το πλαίσιο αναφοράς του λογοτεχνικού έργου, δηλαδή **τα ιστορικά, κοινωνικά και βιογραφικά/ιδεολογικά δεδομένα των συνθηκών της παραγωγής του**. Τα στοιχεία του πραγματικού κόσμου που αναπαριστώνται στα λογοτεχνικά κείμενα αποτελούν το συγκείμενό τους και συμβάλλουν στην ερμηνεία τους. Τέτοια στοιχεία είναι, μεταξύ άλλων, η χωρο-χρονική τοποθέτηση (πού και πότε εκτυλίσσεται αυτό που διαβάζουμε), οι ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες του χρόνου συγγραφής, η πολιτεία και το δίκαιο της (άγραφο ή γραπτό), ο πολιτισμός, η κουλτούρα και η θρησκεία, όπως μετουσιώνονται σε διαδεδομένες αντιλήψεις, παραδόσεις και ήθη. Όλα αυτά υποδηλώνονται στο κείμενο είτε συνδυαστικά είτε επιλεκτικά.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ

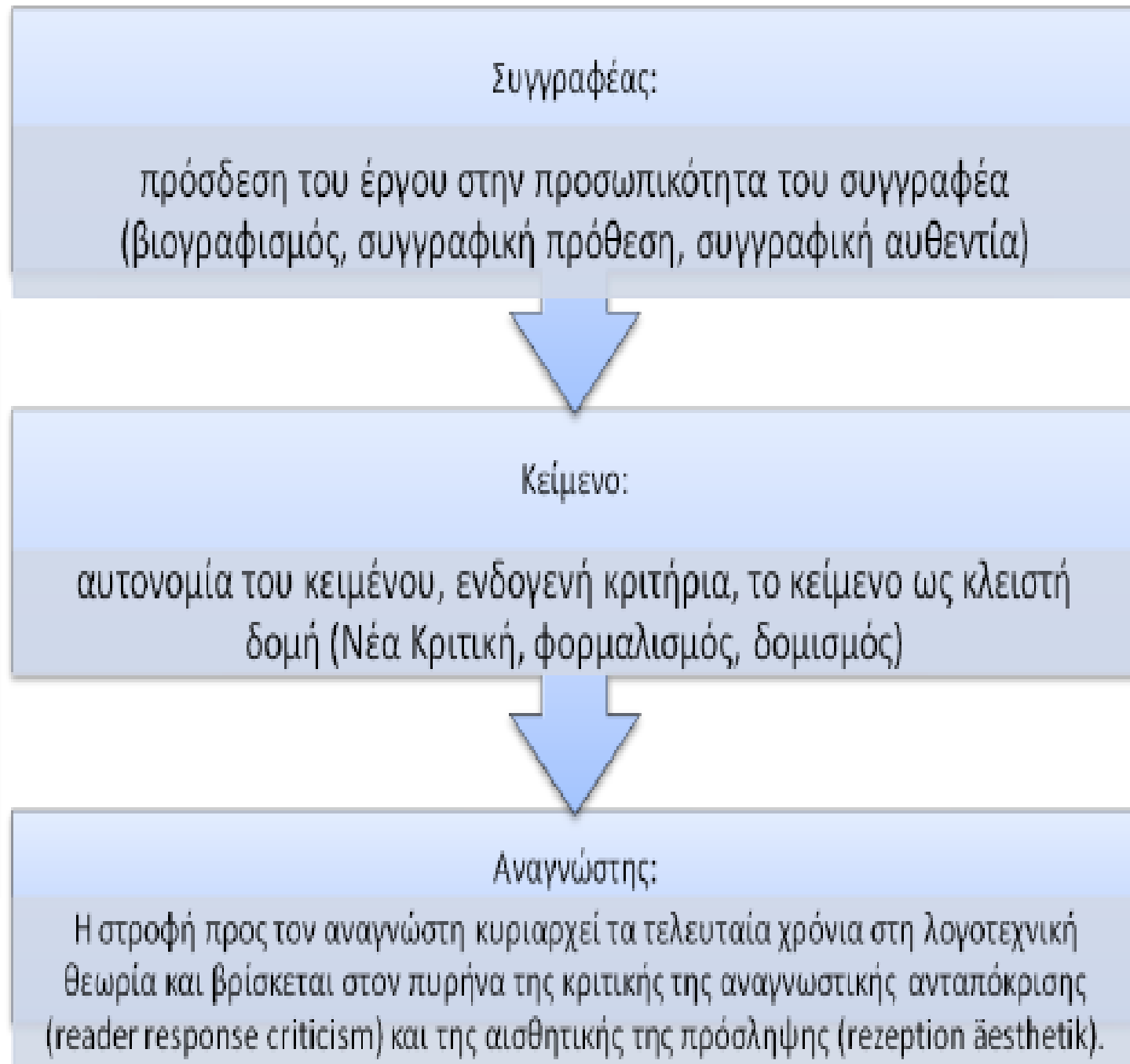
- **Απροσδιοριστία** του λογοτεχνικού κειμένου που προκαλεί τη νοηματική επέμβαση του αναγνώστη (R. Ingarden)
- Το κείμενο εκλαμβάνεται είτε **ως σημείο** (θεωρίες της πρόσληψης, reception theory-H. R. Jauss), είτε **ως έναυσμα** που προκαλεί στον αναγνώστη, **είτε μian ερώτηση, είτε μian απάντηση** (θεωρίες της αναγνωστικής ανταπόκρισης, reader response criticism-W. Iser)
- Επεμβατική θεωρία που επιτρέπει στον αναγνώστη **να νοηματοδοτήσει εκ νέου** το λογοτεχνικό κείμενο αλλά δεν ερμηνεύουμε όπως θέλουμε.
- Επιχειρούμε **να βρούμε απαντήσεις στα ερωτήματα** που θέτει το κείμενο, **να θέσουμε τα ερωτήματα εκεί που βρίσκουμε απαντήσεις**, και γενικότερα **να συμπληρώσουμε τα κενά του κειμένου**. Πρόκειται για μια διαδικασία που κινείται μέσα σε καθαρά ενδοκειμενικά όρια. Κάθε λέξη καθίσταται διαλογική, και κάθε σημασιολογικό πεδίο αναδιπλασιάζεται από κάποιο άλλο, **χωρίς όμως να παραβιάζουμε την αντικειμενική δομή του κειμένου**.

- ❑ **Κάθε ανάγνωση συνεπάγεται μια νέα, εν δυνάμει, «γραφή».** Το γραπτό, τυπωμένο κείμενο παύει να αποτελεί το τέλος της παραγωγικής διαδικασίας του ενός και γίνεται η αφετηρία της παραγωγικής διαδικασίας του καθενός.
- ❑ **Ο αναγνώστης συμπληρώνει τα κάθε είδους κενά που υπάρχουν σε ένα κείμενο**, π.χ. τα χαρακτηριστικά του προσώπου τα οποία παραλείπει ένας συγγραφέας στην περιγραφή ενός χαρακτήρα, ή κάποιο συμπέρασμα, το οποίο δεν δηλώνεται με σαφήνεια, αλλά μπορεί να προκύψει από την αντιπαράθεση πλοκής και γεγονότων κτλ.
- ❑ **Σε ένα κείμενο υπάρχουν εκ των προτέρων δεδομένα χαρακτηριστικά**, τα οποία καθοδηγούν την αναγνωστική διαδικασία. Τα αποτελέσματα της ερμηνείας του κειμένου διαμορφώνονται από τη δομή του ίδιου του κειμένου.
- ❑ **Για να είναι μια ερμηνεία, ερμηνεία αυτού του κειμένου και όχι κάποιου άλλου**, πρέπει κατά κάποιο τρόπο να περιορίζεται λογικά από το ίδιο το κείμενο.

- ❑ Προσπορίζουμε στην ανάγνωση των κειμένων τον **«ορίζοντα της εμπειρίας»** μας (παιδεία, εμπειρία, διανοητική και συναισθηματική κατάσταση), διασταυρώνοντάς τον με τον **«ορίζοντα προσδοκίας»** (λογοτεχνικές συμβάσεις σχετικά με το γένος, το ύφος, τη μορφή) που προδιαγράφουν τα κείμενα, με σκοπό την **ανάδειξη ενός νέου νοήματος που προκύπτει από τη σύμπτωση των δύο «οριζόντων»**.
- ❑ Ο H. R. Jauss με τους παραπάνω όρους επιχειρεί **να τοποθετήσει το λογοτεχνικό έργο στον ιστορικό του «ορίζοντα»**, στο πλαίσιο των πολιτισμικών νοημάτων μέσα στο οποίο παρήχθη και κατόπιν διερευνά τις ρευστές **σχέσεις ανάμεσα στο πλαίσιο αυτό και στους μεταβαλλόμενους ορίζοντες των ιστορικών του αναγνωστών**.
- ❑ Τα ίδια τα κείμενα λοιπόν **δεν παραμένουν σταθερά και μεταβάλλονται οι ερμηνείες τους**, αλλά μεταβάλλονται ενεργά σε συνάρτηση με τους ποικίλους ιστορικούς ορίζοντες μέσα στους οποίους προσλαμβάνονται.

Το σχήμα απεικονίζει την πορεία από τον συγγραφέα στο κείμενο κι από το κείμενο στον αναγνώστη στην ιστορία της κριτικής κατά τον περασμένο αιώνα.

Η επικοινωνιακή αντίληψη δεν είναι εμφανής μόνο στα ΠΣ της γλώσσας αλλά και σε αυτά της λογοτεχνίας. Στην περίπτωση αυτή μετατοπίζεται η έμφαση από τον συγγραφέα στον μαθητή ως αναγνώστη και στην ανάγνωση ως μια δυναμική διαδικασία, αλλά και στον μαθητή ως συγγραφέα

ΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

	Παραδοσιακό διδακτικό πρότυπο	Σύγχρονο διδακτικό πρότυπο
Ιστορική προσέγγιση	Έμφαση στο γραμματολογικό κέλυφος: παράταξη συγγραφέων σε χρονολογική σειρά, ένταξη των έργων σε μια σειρά ομοειδούς παραγωγής, έμφαση στον λογοτεχνικό κανόνα, βιογραφισμός, γραμματολογική προσέγγιση. Κέντρο βάρους: ο συγγραφέας.	Νέος τρόπος αντίληψης της ιστορικότητας: η ιστορικότητα της λογοτεχνίας ως θεσμού, η ιστορικότητα του λογοτεχνικού έργου, η ιστορικότητα του συγγραφέα, η ιστορικότητα του εκάστοτε αναγνώστη (Κουντουρά 2002). Έμφαση στην ευρύτερη ιστορικότητα της στιγμής πρόσληψης αλλά και της στιγμής συγγραφής (εξέταση του γενικότερου κοινωνικού – ιδεολογικού πλαισίου μέσα στο οποίο δημιουργήθηκε το κείμενο). Κέντρο βάρους: το τρίπτυχο συγγραφέας, κείμενο, αναγνώστης στην πλήρη ιστορική του διάσταση.

Παραδοσιακό διδακτικό πρότυπο	Σύγχρονο διδακτικό πρότυπο
Ποιητολογική προσέγγιση Έμφαση στην αισθητική αξία. Κέντρο βάρους το κείμενο και ο αναγνώστης, ως παθητικός δέκτης.	Έμφαση στις δεξιότητες διευρυμένης ανάγνωσης, με εργαλεία και της ποιητικής, και στην τάξη ως ενεργή αναγνωστική κοινότητα. Στόχος: η φιλαναγνωσία και η ανάπτυξη της δημιουργικότητας και του αφηγηματικού γραμματισμού. Παιγνιώδεις δραστηριότητες αναγνώρισης και τροποποίησης των αφηγηματικών συμβάσεων (κειμενοκεντρική αντίληψη) – Δημιουργικές δραστηριότητες με έμφαση στην αυθεντικότητα και τη βιωματικότητα (επικοινωνιακή αντίληψη). Κέντρο βάρους: ο αναγνώστης ως συν-αφηγητής και συν-

Παραδοσιακό διδακτικό πρότυπο	Σύγχρονο διδακτικό πρότυπο
Ερμηνευτική προσέγγιση Η ερμηνευτική ως σύστημα κανόνων με στόχο την εξακρίβωση ενός σταθερού και μοναδικού νοήματος. Κέντρο βάρους: το κείμενο.	Έμφαση στην ερμηνευτική πολλαπλότητα. Ο ρόλος του ερμηνευτή ως ενεργού υποκειμένου παραγωγής νοήματος. Κέντρο βάρους το κείμενο όπως προσλαμβάνεται από τον αναγνώστη (επικοινωνιακή αντίληψη). Κριτικός πολιτιστικός γραμματισμός με έμφαση στις συμβολικές πρακτικές οργάνωσης του νοήματος. Κέντρο βάρους: ο πολιτισμός ως σημειωτικό σύστημα (κοινωνικοπολιτισμική αντίληψη) και ως πεδίο «κατασκευής» ταυτοτήτων.

Γ ΘΕΜΑ: ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- 1. Αξιοποιώντας τους κειμενικούς δείκτες του ποιήματος της Χλόης Κουτσουμπέλη, «Παρτίδα σκάκι» (π.χ. εικόνες, αντιθέσεις κ.λπ.) να σχολιάσετε το θέμα/ερώτημα που πιστεύετε ότι τίθεται στο ποίημα αυτό κατά την κρίση σας. Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.**
- 2. Ο Θωμάς Γκόρπας κλείνει το ποίημα του «Πικρή εποχή» με τον στίχο «δεν κλάψαμε ποτέ», θεωρώντας πως η γενιά του κατάφερε να μην λυγίσει μπροστά στις αντιξοότητες εκείνης της εποχής. Αντλώντας έμπνευση από το παράδειγμα των παιδιών του ποιήματος ποια στοιχεία του χαρακτήρα σας θα καλλιεργούσατε σε ανάλογη θέση ώστε να αντεπεξέλθετε ψυχολογικά σε παρόμοιες καταστάσεις; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.**
- 3. Ως νέος-α με ανησυχίες και προβληματισμούς για το μέλλον που ανοίγεται μπροστά σου, πως και γιατί θα μπορούσε να σου φανεί χρήσιμο το παράδειγμα του Θοδωράκη από το διήγημα «Ο Ντετέκτιβ» του Δημήτρη Χατζή; Να αναπτύξεις τη σκέψη σου σε 200 λέξεις περίπου.**

4. Ν. ΚΑΣΔΑΓΛΗ, “ΣΟΡΟΚΑΔΑ”

- Στο διήγημα του Ν. Κάσδαγλη «Σοροκάδα», το ενδιαφέρον της αφήγησης αναδεικνύει, μεταξύ άλλων, την αντίθεση ανάμεσα στην αλαζονεία της δύναμης και την σοφία της απλής ζωής. Είναι κατά τη γνώμη σας επίκαιρη μια τέτοια ανάγνωση του κειμένου; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε 100-200 λέξεις.
- Σε πολλές αναλύσεις επισημαίνεται ότι στο διήγημα διαφαίνεται το σχήμα ύβρις/ τίσις. Είναι κατά τη γνώμη σας δυνατή μια τέτοια ανάγνωση του κειμένου; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε 100-200 λέξεις.
- Παρά τον ειρωνικό χαρακτήρα της αφήγησης, στο διήγημα διαφαίνεται η ανθρωπιά των απλών νησιωτών, την ώρα του ναυαγίου. Πώς ερμηνεύετε τη στάση τους; Υπάρχουν σήμερα στη ζωή μας δείγματα παρόμοιας συμπεριφοράς; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε 100-200 λέξεις.

Βλ. https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/Παρουσίαση2_ΚΡΙΤΗΡΙΟ_ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.pdf

5. Στο διήγημα του Γ. Βιζυηνού «Ποίος ήτον ο φονεύς του αδελφού μου» ο αφηγητής είναι ομοδιηγητικός αλλά δεν είναι αυτοδιηγητικός. Αξιοποιώντας την παραπάνω πληροφορία να σχολιάσετε την παρακάτω άποψη του Β. Αθανασόπουλου σε 200 λέξεις: «Η παρουσία δύο χαρακτήρων από τους οποίους ο ένας έχει συνείδηση της μιας πραγματικότητας, ενώ ο άλλος έχει συνείδηση της άλλης πραγματικότητας, αποτελεί τον απλούστερο και τον πιο ανώδυνο τρόπο της παράλληλης ύπαρξης —αλλά και λειτουργίας— δύο διαφορετικών έως και αντίθετων πραγματικοτήτων στα διηγήματα του Γ. Βιζυηνού».

6. Στο διήγημα του Θανάση Βαλτινού, «Φουραντάν» συσχετίστε τα κειμενικά στοιχεία που δείχνουν τη μεθοδικότητα με την οποία εκτέλεσε η μητέρα το έγκλημα (στην πρώτη της απάντηση), με τις απαντήσεις της α) «Στο χειμωνιάτικο αλλά του έστρωνα ξεχωριστά, από τη δική μου μεριά», και β) «Από καιρό δεν τα πηγαίναμε και πολύ καλά και συχνά με κατηγορούσε, όταν έμενε στο σπίτι μας ο θείος της Μιχάλης». Κάνετε κάποια υπόθεση για τα κίνητρα της δολοφονίας πέρα από την «ντροπή»; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.

Ενδεικτικές απαντήσεις μαθητών στο παράδειγμα 6

Απάντηση 1: «Πήρα ένα μπουκαλάκι γυάλινο με μαύρο βούλωμα που είχε μέσα δηλητήριο φουραντάν και έριξα λίγο στο πιάτο της. μετά το έβαλα μπροστά της που καθόταν με τα άλλα παιδιά και είδα ότι το έφαγε όλο». Παρακάτω: «έκανε εμετό», «αφού κάθισε μισή ώρα είπε ότι την πόναγε η κοιλιά της και πήγε για ύπνο», «την κοίταξα και είδα ότι κοιμόταν κανονικά», «[...] αλλά δεν κουνιόταν και ήταν παγωμένη. Τότε σηκώθηκα και κατάλαβα ότι είχε πεθάνει». Συνδέοντας τα αποσπάσματα αυτά, βλέπουμε τη μητέρα να αποφασίζει, να εκτελεί και να παρακολουθεί την εξέλιξη του εγκλήματός της μεθοδικά και ατάραχα. **Ένας άνθρωπος με «θολωμένο μυαλό» σκοτώνει σε έναν παροξυσμό τύφλωσης και βίας.** Δεν ενεργεί τόσο μεθοδικά, δεν κοιμάται κανονικά το βράδυ δίπλα στο παιδί του που πέθαινε. Η μητέρα έχει ενεργήσει σαν ψυχρός εκτελεστής. Αυτό δημιουργεί μια υποψία ότι η πώρωσή της ενδεχομένως να μην οφειλόταν μόνο στην <<ντροπή>>!

Απάντηση 2: Ο λόγος της μητέρας, στην πρώτη της απάντηση, είναι αποκαλυπτικός για τη μεθοδικότητα και την ψυχρότητα με την οποία ενήργησε. Παρακολουθούσε τις επιπτώσεις του φουραντάν βήμα-βήμα, δεν φάνηκε να αναρωτιέται ούτε στιγμή τι κάνει, και ύστερα πήγε και κοιμήθηκε δίπλα στην κόρη της που πέθαινε. Η «ντροπή» παραπέμπει σε άλλες συμπεριφορές: ξεσπάσματα παράπονων, οργής ή και τυφλής βίας. **Οι δύο άλλες απαντήσεις δημιουργούν μια –έστω αμυδρή– υποψία ότι η μητέρα μπορεί να είχε η ίδια σχέση με τον θείο.** Αν νοιαζόταν τόσο για την τιμή της κόρης της, αν ήθελε να την προστατέψει, θα προσπαθούσε να διερευνήσει για ποιο πράγμα ακριβώς εκείνη την «κατηγορούσε, όταν έμενε στο σπίτι μας ο θείος της Μιχάλης». Το κείμενο υπαινίσσεται κάτι τέτοιο, αφήνοντάς το στο ημίφως, για να μας κάνει ενδεχομένως να αναρωτηθούμε πόσο αξεδιάλυτα και σκοτεινά είναι τα νήματα που κινούν τις πράξεις των ανθρώπων · ιδιαίτερα εκείνων που ζουν στερημένα και ζορισμένα, μέσα σε ασφυκτικά κλειστούς ορίζοντες.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΘΕΜΑ

□ Το τέταρτο θέμα σχετίζεται με τα **μη λογοτεχνικά κείμενα** και αφορά στη **γραπτή παραγωγή κριτικού λόγου, 300 έως 400 λέξεις** (ανάλογα με τη βαρύτητα του θέματος), το οποίο ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένο **επικοινωνιακό πλαίσιο** (σκοπό, πομπό, αποδέκτες, κειμενικό είδος) και ζητεί από τους μαθητές/τριες την ανάπτυξη τεκμηριωμένης προσωπικής γνώμης, τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με προβλήματα, θέσεις, στάσεις, στερεότυπα, προκαταλήψεις κ.ά. που θέτει το κείμενο/θέτουν τα κείμενα αναφοράς.

Το τέταρτο θέμα βαθμολογείται με 30 μονάδες

Δ' ΘΕΜΑ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Δ

- Επιχειρηματολογικό κείμενο - ανακοίνωση στον τύπο
- Ρόλος: εκπρόσωπος μη κυβερνητικής οργάνωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Αποδέκτες: ευρύ κοινό
- Θέμα: Με ποιους τρόπους το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να ξεπεράσουν στερεοτυπικές απόψεις που έχουν να κάνουν με τα πρότυπα φύλου; Να αξιοποιήσετε το περιεχόμενο των παραπάνω κειμένων.

ΘΕΜΑ Δ

- Τα Κείμενα I και II που διαβάσατε αναφέρονται στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στο πλαίσιο αφιερώματος για τα 100 χρόνια από τη λήξη του, αξιοποιείτε στοιχεία από τα κείμενα και γράφετε ένα άρθρο (300-400 λέξεων) στη σχολική εφημερίδα, όπου παρουσιάζετε τους παράγοντες που οδηγούν σε πολεμικές συγκρούσεις τα κράτη και τον ρόλο της ιστορικής εκπαίδευσης στη συμφιλίωση των λαών και στην ενδυνάμωση της ειρήνης ανάμεσα στα εθνικά κράτη.

ΘΕΜΑ Δ

Η στάση των κοινωνιών απέναντι στις όποιες τεχνολογικές εξελίξεις είναι αντιφατική: την ίδια στιγμή που τονίζονται οι κίνδυνοι, τονίζονται και τα οφέλη που θα προκύψουν. Πώς ερμηνεύεται αυτή η αντίφαση; Να προσδιορίσετε την δική σας στάση σχετικά με την τεχνολογική πρόοδο, σε ένα δοκίμιο 300 περίπου λέξεων

ΘΕΜΑ Δ

- Επιχειρηματολογικό κείμενο (επιλέξτε ελεύθερα τον τύπο του κειμένου σας)
- Πομπός: τελειόφοιτος Λυκείου
- Αποδέκτης: ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας
- Θέμα: Αξιοποιώντας τις πληροφορίες των Κειμένων Ι και ΙΙΙ, να καταγράψετε τα εφόδια που πρέπει να διαθέτει ένας νέος στον σύγχρονο κόσμο και να καταθέσετε προτάσεις για την παροχή τους από το ελληνικό σχολείο.
- Έκταση: 300 λέξεις περίπου.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

<http://iep.edu.gr/el/deltia-typou-genika/programmata-spoudon-g-lykeiou-protasi-iep>

ΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ ΥΛΙΚΟΥ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

<http://www.iep.edu.gr/el/component/k2/748-neoi-fakeloi-ylikou-g-lykeiou>

ΦΕΚ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ: ΦΕΚ 3164/12-8-2019

https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/neoellhnikh_glossa_logotexnia_panelladikes_2020.pdf

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ

- Iser, W (1978). *The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response*. London: Henley, Routledge & Kegan [= *Der Akt des Lesens*, München 1976].
- Iser, W (1991). «Προς μια λογοτεχνική ανθρωπολογία», μτφρ. Στέφ. Ροζάνης, περ. λόγου χάριν 2, Άνοιξη, σ. 3-24.
- Jauss, H. R.(1995). *Η θεωρία της πρόσληψης (τρία μελετήματα)*. Εισ.-μτφρ.-επ. Μ. Πεχλιβάνος, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

- Νικολαΐδου Σ (2009). *Λογοτεχνία και νέες τεχνολογίες. Από τη θεωρία στη διδακτική πράξη*. Αθήνα: Κέδρος
- Φρυδάκη Ε (2003). *Η θεωρία της Λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική